

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота
на тему: Запозичення в лексичному складі сучасної англійської мови

Студентки II курсу групи МЛа 03-20
факультету германської філології і перекладу
денної форми навчання
спеціальності 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша - англійська
Глуценко Ангеліни Михайлівни

Науковий керівник:
доцент Шутова Марія Олександрівна
Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ АСПЕКТІВ ЇХ ВИВЧЕННЯ	5
1.1 Поняття, сутність та сфери функціонування запозиченої лексики.....	5
1.2 Класифікація запозичень	8
1.3 Роль запозичень в англійській мові.....	11
РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ОКРЕМИХ МОВНИХ КУЛЬТУР ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	13
2.1 Запозичення зі скандинавських мов.....	13
2.2 Запозичення із французької мови	14
2.3 Запозичення з латинської мови.....	17
2.4 Запозичення з німецької мови.....	19
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

Запозичення – це перенесення слів з однієї мови в іншу і є одним із найчастіших процесів еволюції мови. Ми можемо легко спостерігати за процесом у реальному часі, особливо щодо лексики з релігії чи технологій, оскільки слова часто передаються разом із культурними практиками чи інноваціями. Хоча вченим знадобилося багато часу, щоб з'ясувати, що мови постійно змінюються, уже в давнину було зрозуміло, що мови отримують лексичний матеріал від своїх сусідів. В результаті цього англійська як світова мова запозичила велику кількість слів з іноземних мов.

1. **Актуальність** дослідження визначається особливою роллю запозичених слів в англійській мові, адже лексичний склад цієї мови на 70% складається із запозиченої лексики. Запозичення цікавлять лінгвістів (Верба Л.Г., Архипенко Л. М., Жабко К.О., Зацний Ю. А. та інші) довгий час: існує велика кількість наукових праць, присвячених розгляду запозичень, починаючи з причин входження запозичених слів у лексику та закінчуючи тлумаченням їхньої семантики. В епоху глобалізації, на тлі становлення досліджуваної мови як світової, інтерес до вивчення цього процесу лише зростає. У наші дні все більше уваги приділяється таким питанням лінгвістики як проблеми зв'язку мови та культури та вплив мови на створення мовної картини світу.

Об'єктом дослідження в даній роботі є запозичена лексика англійської мови.

Предметом є аналіз запозичених слів в лексичному складі англійської мови.

Мета дослідження – виявити та проаналізувати особливості функціонування запозичень в англійській мові.

Було поставлено такі **завдання** для досягнення мети даного дослідження:

- визначити поняття, сутність та сфери функціонування запозиченої лексики;
- розглянути класифікацію запозичень;
- проаналізувати роль запозичень англійської мови;

- дослідити те, як впливають певні мовні культури на формування лексики англійської мови (запозичення зі скандинавських мов, а також із французької, латинської та німецької мов)

Робота складається із вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ АСПЕКТІВ ЇХ ВИВЧЕННЯ

1.1 Поняття, сутність та сфери функціонування запозиченої лексики

Запозичення – це процес появи та закріплення в мові іншомовних елементів (Ажнюк Б. М.). Це є невід’ємною частиною історичної зміни та розвитку мови, одним із основних джерел лексичних інновацій; це також невід’ємна частина мови, частина її лексичного багатства. Запозичення в мові є одним із найбільш важливих факторів розвитку, процес запозичення є основою мовної діяльності. Формальна однорідність в одній мові є результатом запозичень одних осіб від інших; запозичення елементів зі словникового складу однієї мови іншою також передбачає взаємодію їх носіїв. Питома вага запозичених елементів у мовах велика, хоча точно підрахувати їх неможливо, тому що кількість чужомовних елементів, що надходять у мову, постійно зростає та через вплив процесу асиміляції, що ускладнює встановлення походження певного слова (Гарбовський, 2004).

Протягом свого розвитку англійська мова зазнала впливу багатьох мов, з яких вона запозичила багато різних слів. Вони нерівні за кількістю та питомою вагою в лексиці англійської мови. Збагачення лексики за допомогою запозичень загалом є наслідком певних комерційних, політичних та економічних відносин. Зауважимо, що загальноприйнятого визначення поняття «культура» не існує, але якщо культуру розглядати як ряд суспільних, виробничих та духовних досягнень людей, то все, що стосується людства та осмислене і втілене ним у реальність, від предметів побуту до абстрактних філософських категорій, тією чи іншою мірою пов'язано з культурою. Таким чином за певної взаємодії між різними націями відбувається обмін культурною інформацією і тому відбивається у мові.

У різні мови приходять міжнародні слова – інтернаціоналізми через поширення науково-технічного прогресу. Міжнародна лексика – лексеми, подібні за ступенем графічної чи фонетичної однотипності, мають повну або часткову

спільну семантику, виражають концепцію інтернаціонального значення в кількох синхронно поєднаних мовах, включаючи споріднені чи неспоріднені мови (Акуленко, 2001, с. 197). Більшість міжнародної лексики складається з термінів, пов'язаних із наукою й технікою (географія, історія, філософія, логіка, аспірин, грип, мікроскопія, телеграф), суспільним життям і політикою (партія, конституція, соціалізм, комунізм, революція, диктатура, адміністрація, республіка), економіка (імпорт і експорт, кредит, процентні ставки), література і мистецтво (драма, комедія, трагедія, поезія, опера, балет, стиль).

Щоб слово вважалось інтернаціональним, за загальним правилом воно повинно бути знайдено в таких сучасних мовах:

- у більшості мов, відомих як романські – французькій, іспанській, італійській та інших;
- в англійській, бажано німецькій, голландською (Нідерланди), шведській;
- також, принаймні в деяких слов'янських мовах.

Розповсюдженість запозичень пояснюється головним чином інтернаціональним характером літературного процесу, наявністю широкого літературного обміну між різними країнами, їх взаємопоширенням (Зацний, 2001). Увійшовши у свідомість читача, залишивши там глибоке враження, образи, теми, поетичні прийоми можуть не спеціально вплинути на творчість інших письменників.

Значення запозичених слів у приймаючій мові може бути розширеним або звуженим. Розширення значення пов'язане з перенесенням метафоричного імені на інше позначення, засноване на подібності предметів. Наприклад, слово *volcano* запозичене від імені римського бога металу та вогню Вулкану (Винокурова, 1993, с. 36); слово *flak* в німецькій мові спочатку мало лише значення «зенітна гармата», в англійській це слово отримало значення «зенітний вогонь», «опозиція, опір», а в американському варіанті англійської «словесний вогонь, лайка».

Іноді в рецептивній мові кореневе значення слова вживається більше, ніж основне значення, наприклад, claim зазвичай застосовують у значенні «стверджувати», а не «претендувати», issue – «питання», а не «випуск», source – «джерело інформації», а не «витік» (Винокурова, 1993, с. 37).

Більшість запозичених слів – це слова, які вказують на нові поняття. Запозиченими словами можуть бути також вторинні назви загальновідомих речей чи явищ. Це трапляється, коли запозичені слова використовуються для опису предмета дещо іншим способом, якщо це загальноприйнятий міжнародний термін, або якщо іноземне слово вводиться в мову. Багатоскладові слова часто запозичуються в одному зі значень, при цьому діапазон значень дещо скорочується (Зацний, 2009, с. 124).

Виділяють внутрішньолінгвістичні та зовнішні причини – екстралінгвістичні. Внутрішньолінгвістичними запозиченнями є (Зацний, 2006):

- потреба назвати предмет чи явище, оскільки в основі певної мови немає вказаного явища;
- необхідність назвати предмет чи явище через неточність наявної назви;

До зовнішніх відносять:

- психосоціальна: вираз значення не має відповідної одиниці в рецептивній мові;
- міжнародні відносини, процес глобалізації, що зумовлює появу великої кількості міжнародної лексики (Акуленко, 1998, с. 94).

Отже, поява запозичених слів у мові може бути зумовлена рядом конкретних причин, які можуть пояснити наявність того чи іншого запозиченого слова в тій чи іншій мові.

1.2 Класифікація запозичень

Існує багато способів класифікації запозичених слів, розглянемо основні з них.

- 1.) Вважається, що запозичення є однією з найважливіших складових лексико-семантичної системи будь-якої мови. Щоб краще зрозуміти та класифікувати різні типи запозичень, лінгвісти використовують різні методики та підходи. Однією з таких класифікацій є класифікація за джерелом запозичення. Перш за все, треба розуміти, що джерелом запозичення є мова, з якої це слово взяли в англійську лексику. В англійській мові джерел запозичень дуже багато через історичні причини. Найбільший вплив на англійський лексичний склад зробили французька, латинська, та скандинавські мови.

Латинські запозичення були введені в англійську мову певними хвилями. Найдавніша відноситься до часу, коли племена англів, саксів, ютів і фризів встановили комерційні та військові зв'язки з римлянами ще до того, як вони оселилися в Англії. Тоді в основному запозичуються позначення матеріальних предметів.

Французькі запозичення з'явилися в англійській мові задовго до норманського завоювання. Обсяг запозичених слів, що дійшли до наших днів, дуже мала, але вони є свідченням існування мовних контактів між англійцями та норманами, скандинавським народом, який жив з 9 століття на узбережжі північного узбережжя Франції. У XII-XVI ст. французькі запозичені слова в основному пов'язані з релігійними поняттями, а також пов'язані з популяризацією французької моди, кухні та ремесел. У 17 столітті більшість запозичених слів Франції були торгово-промисловими. У 18 столітті до них додалися політичні терміни. Пізніше тенденція запозичень з французької мови поступово вщухла.

Скандинавські запозичення багато в чому вплинули на змішаний характер англійського вокабуляру. Цьому дуже сприяло співіснування англійців з датчанами

під владою Данії (X-XI ст.). Але латинські запозичені слова походять з письмових джерел, а от скандинавські слова виникли переважно в результаті усного спілкування.

Також відображають історію відносин запозичені з романських мов (іспанської, італійської, португальської) слова (Лещева, 2001).

Велика кількість італійських слів у сфері культури та мистецтва увійшла в англійську мову з 16 століття. Це музичні терміни (*adagio, allegro, basso, opera, trio, sonata*), з лексики, пов'язаної з літературою та образотворчим мистецтвом. Деякі слова були введені в англійську мову через описи Італії британськими мандрівниками. Запозичено деякі слова, що позначають політичні та комерційні поняття (*fascism, bank, traffic*).

Англійська мова також запозичила деякі португальські слова, але їх небагато, і більшість з них були запозичені в португальську з інших мов, особливо з мов Індії, Індокитаю та Африки.

2.) Класифікації за ступенем асимільованості запозичень (Haugen E. The analysis of linguistic borrowing)

Морфемні запозичення – це слова, утворені з іншомовних морфем у рамках англійської мови. Це велика кількість тремінів, такі як *anion, cation*. Така класифікація в основному заснована на формальних ознаках запозичень. Класифікація типів запозичень за ступенем асимільованості семантики слів виглядає дещо інакше (Ніколенко, 2007).

Перш за все, тут виділяються слова місцевого колориту та так звані варваризми. Вони використовуються лише мовою одержувача з огляду на особливості місцевості, з якої вони були отримані. В основному вони є повними запозиченнями форми, тобто зберігають форму прототипу.

До наступної групи належать слова, які частково асимілювалися, але сфера їх застосування обмежена. Перш за все, це терміни та слова з книжок, особливо поетизми.

Група запозичень, які найменш розпізнаються і, отже, найбільш прийнятні за стандартами англійської мови, це ті, які повністю асимільовані. Взяті в англійську мову з різних джерел, з часом і під впливом системи рецептивної мови, слова змінилися фонетично, граматично та семантично настільки, що носії мови вважають їх своїми.

Щодо класифікації запозичень за сферою їх застосування у діяльності людини, то тут можна виділити дві великі групи лексики – загальної лексики та професійної лексики (термінів).

Традиційно розрізняють два основних види запозичень: прямі та калькування. При прямому запозиченні з іншомовної мови беруться матеріальна форма (звук і образ) і значення інфінітива, а при калькуванні – лише значення або семантична структура слова.

Можна виділити наступні підкатегорії прямих або матеріальних запозичень:

- лексичне запозичення, при якому запозичується фізична форма слова та його значення;
- запозичення фізичної форми слова, тобто лише запозичення іншомовної форми слова в розмовній формі (запозичення фонетики) або письмовій формі (запозичення графіки) і наповнення цієї форми новим змістом;
- морфемне запозичення – це запозичення вихідних морфем і похідних морфем для утворення нових слів.

При калькуванні запозичується не фізична форма слова, а лише його значення чи структура. Тут можна виділити наступні підвиди:

- словотвірне калькування, при якому береться лише структура слова, на основі якої створюється слово з відповідних елементів мови-рецептора;
- семантичне калькування, де національне слово має значення, якого не має відповідне іншомовне;
- калькування фрази, де переклад здійснюється «на словах» іншомовних стійких словосполучень (Клімзо, 2006).

1.3 Роль запозичень в англійській мові

Словниковий склад сучасної англійської мови є взаємодією різноманітних елементів, що нашаровувалися один на одного протягом усієї мовної історії. Багато слів, які вживалися в більш ранні періоди, зникли з живої мови через різні причини. Позначення деяких явищ вийшли з вживання, але можуть бути використані в інших лексичних цілях або замінені іншими дефініціями.

Після скандинавського та нормандського завоювань англійська мова втратила деяку частину свого споконвічного словникового складу, включаючи й ряд слів повсякденного вживання (Акуленко, 1998, с. 95).

Англійську мову змінили різні історичні процеси, включаючи Столітню війну, Ренесанс, морське панування, колоніальні захоплення, торгівлю, промисловість, науку, літературу, революцію та самосвідомість робітничого класу, Першу та Другу світові війни.

Ці процеси змішали словниковий склад англійської мови, який залишив своє основне ядро, відоме ще з давніх часів, і додав нових слів з різних джерел, включаючи англійську мову виробництва та запозичення з інших мов, таких як латинська, французька та скандинавська мови.

Хоча деякі запозичення були настільки асимільовані, що стали частиною основного лексичного ядра, більшість запозичень залишилися за межами цього ядра.

Варто виділити основні шари англійської лексики: англосаксонський та романський. Романський шар, своєю чергою, складається з латинського і французького, які можуть бути поділені на складові, що відрізняються один від одного як за часом їх проникнення в англійську мову, так і за своїми семантичними особливостями.

Протягом всього свого розвитку англійська мова запозичила слова з величезної кількості мов, оскільки її носії вступали у різні контакти з носіями інших мов у Європі та на інших континентах. Саме це пояснює таку різноманітність

іншомовних елементів у словниковому складі сучасної англійської мови (Мостовий, 1993).

Дослідники зазначають, що у лексиці сучасної англійської мови, обсяги споконвічних слів становлять близько тридцяти відсотків. Однак, незважаючи на велику кількість запозичень з інших мов, англійська мова не втратила своєї самобутності і залишилася мовою германської групи з притаманними їй характерними рисами, набутими протягом усього розвитку даної мови. Зміни, які вона зазнала у зв'язку із запозиченнями, тільки збагатили словниковий склад.

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ОКРЕМИХ МОВНИХ КУЛЬТУР НА ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1 Запозичення зі скандинавських мов

Період з IX до середини XI ст. називають скандинавськими навалами. Вікінги (норвежці та датчани) захопили Східну, а потім і Північну Англію та утворили Danelagh – «область датського права». Англія входила до складу Данської імперії до 1042 р. Скандинави утворили постійні поселення. Воїни отримували наділи, садиби, обробляли землю, розводили худобу. Сусіди англосакси, які жили поруч, запозичили в них такі слова, як *land* – земля, *grass* – трава, *bloom* – цвітіння, квітка, *root* – корінь, *bread* – шматок хліба, *plough* – міра землі та багато інших (Масловський, 2006, с. 11).

Більшість запозичених слів, які використовувалися в повсякденному житті, позначали предмети домашнього вжитку, відносини між людьми, визначали їх характер, індивідуальні особливості та інше.

Ці слова, такі як *rake, crave, scare, sly, weak, ugly, happy, knife, awkward, drown, life, dirt* та інші, є невід'ємною складовою сучасної англійської мови.

Деякі слова скандинавського походження набули більшої популярності в побуті та замінили англійські слова, наприклад, слово *egg* замінило англійське *eu* (яйце). Також до англійської мови перейшли назви двох часів року (*winter* - зима, *summer* - літо) зі скандинавських мов.

Відзначимо, що ці слова були дуже важливими для англосаксів, які боялися літа, коли скандинави здійснювали свої грабіжницькі походи, а восени воїни поверталися додому. Тому англійці дуже любили зиму.

Скандинави вплинули і на назви днів тижня. Англосакси назвали чотири з них на честь скандинавських богів. Так, *Tuesday* – вівторок – присвячений богу перемоги Тюру; *Wednesday* – середа – день бога Одіна (Вотана); *Thursday* – четвер

– носить ім'я бога Тора, сина Одіна; Friday - п'ятниця - вважалася щасливим днем, тому що була названа на честь Фрігг - богині шлюбу та сім'ї, дружини Одіна.

Скандинавські слова проникли у правову систему (law – закон, bo law – за законом, outlaw – поза законом) й у сферу економіки (score – рахунок, loan – позику, thrift – ощадливість).

Можна сказати, що запозичення скандинавських слів відбувалися в кількох напрямках. Іноді вони доповнювали значення англійських слів. Наприклад, у давньоанглійській дієслово *sepan* мав значення «повістити, оголосити», а значення «знати» у нього з'явилося під впливом скандинавського *kenna* «навчати, знати». Як говорилося вище, до деяких англійських слів додавалися суфікси зі складу скандинавських слів. Їхні зміни іноді були пов'язані з іншим звучанням літер (Зацний, 2009).

Відомо, що скандинавські мови справили на середньоанглійську дуже великий вплив. Це тим, що завойовники жили поруч із англійцями, тісно спілкувалися із нею. Велике значення мало і те, що багато давньоанглійських і давньоскандинавських слів були схожі один з одним.

2.2 Запозичення із французької мови

Початком активного запозичення лексичних одиниць із французької мови прийнято вважати період завоювання Англії норманнами, початок XI ст., хоча цілком зрозуміло, що й до цієї події деякі французькі слова запозичили в англійську в результаті культурних та економічних зв'язків французького та англійського народів (Арнольд, 2001).

Протягом середньоанглійського періоду англійська мова запозичила понад десять тисяч французьких слів. Близько семидесяти п'яти відсотків цих слів збереглися у словниковому складі сучасної англійської. Не слід думати, що всі ці слова проникли в англійську відразу, в результаті норманського завоювання.

Мабуть, основна маса слів була запозичена над XI в., а XII—XIII ст. Як відомо, нормани принесли до Англії свої звичаї, свої закони, свою культуру.

Французька мова стала офіційною мовою судочинства, державного управління. Викладання у школах велось французькою мовою. У цей період багато нових понять, що виникли у зв'язку з новими формами державного управління, новими звичаями, новою організацією армії, освіти тощо зажадали нових слів для їх позначення. Для цього було використано французькі слова.

Відзначимо, що більшість французьких слів увійшли до англійської мови у період, коли англійська стала головною мовою в усіх сферах життя англійського народу. Цей процес активно протікав між 1250 та 1400 роками, коли англійська мова відновлювалася у своїх правах офіційної мови держави.

Під час цього періоду існувала двомовність, коли поряд зі загальнонародною англійською мовою існувала французька мова норманських завойовників, яку використовували феодали в управлінні країною.

Більшість запозичених французьких слів були пов'язані з управлінням державою, такі як *government, royal, condemn, judge, sentence, court, justice, acquit, prince*. Багато з цих слів витіснили англійські слова, що виражають прості поняття, наприклад *air, place, large, river, change, front, receive, appear, blanket, blue, butcher, painter, dance, garden, message, table, chair* (Овадюк, 2013).

Так само як і запозичення з інших мов, запозичення з французької піддавалися фонетичній, морфологічній і часто семантичній трансформації відповідно до мовних норм та вимог лексико-семантичної системи англійської мови. Так, наприклад, французькі слова, наголос у яких фіксовано на останньому складі, в англійській мові підкоряються правилам англійського наголосу. Освіта похідних слів і підпорядковується правилам англійської морфології. Семантичні процеси, пов'язані із запозиченнями французьких слів, мають характерні особливості.

Один з прикладів, коли англійське слово має більш конкретне значення, ніж його французький синонім - це слова "pet" та "animal de compagnie". "Pet" вказує на

конкретне домашнє тварину, яку людина тримає вдома як улюбленця, тоді як "animal de compagnie" може відноситися до будь-якої тварини, яка є компаньйоном людини, включаючи собак, котів, птахів тощо. Інший приклад може бути слово "car" та його французький синонім "voiture". "Car" вказує на конкретний вид транспорту, який є засобом пересування на дорогах, тоді як "voiture" може відноситися до будь-якого виду транспорту, який використовується для пересування. Таким чином, англійські слова можуть мати більш конкретне значення порівняно з їх французькими синонімами, що може бути корисним в певних ситуаціях, коли потрібно передати конкретний зміст.

Проникнення англійську мову французьких слів викликало як розмежування в предметно-логічних значеннях, відповідних синонімів, різницю між ними часто є стилістичним. Наприклад, to begin - to commence; foe - enemy; to go on – to continue; father - parent; speak - converse; understand - comprehend; answer – respond.

Французькі слова, що були запозичені у англійську мову, можна поділити на кілька історичних періодів.

Перший період - це час норманського завоювання, що тривав найбільше. Цей період значно вплинув на словниковий склад англійської мови та підготував ґрунт для подальших запозичень з французької мови.

Другий період - це епоха Відродження, коли кількість слів, запозичених з французької, перестала бути настільки значною.

Найчастіше це були слова, що відображали поняття, пов'язані з торгівлею, мистецтвом та політикою. У XVII-XVIII століттях, слова, що були запозичені з французької, відображали історико-культурні зв'язки між французькою та англійською націями.

Багато слів цього періоду відносяться до галузі культури французької аристократії, до її смаків та звичаїв. Як приклади можна навести такі слова, як fiance, coquette, unique, machine, police, chamois. (Влахов, 2006).

2.3 Запозичення з латинської мови

Латинські лексичні елементи займають важливе місце в англійському вокабулярі. Найдавнішими з них є ранні запозичення англійської мови. Латинські слова в англійській мові поділяють на три шари. Вони відрізняються семантичною природою (значенням, сенсом) слів і часом їх запозичення (Шамаєва, 2010).

Перший шар.

Предки англо-саксів, стародавні племена, що жили в північній частині Центральної Європи мали торговельні відносини з Римською Імперією, а також воювали з нею, мали справу з римськими купцями і запозичили у римлян певну кількість слів, що пов'язані з поняттям торгівлі, або з товарами і новими для цих племен предметів. Такими словами є *wine* (*vinum*) - вино; *round* (*pondo*) - міра ваги, фунт).

Можемо бачити, що такі запозичені слова є простими за формою, мають звичайний зміст, а також варто зауважити, що такі слова в основному входили в англійську мову усним шляхом, при живому спілкуванні. Сюди також відносять назви продуктів харчування та рослин. Наприклад, лат. *pirere* - перець, англ. *pepper*; лат. *persicum*, англ. *peach* - персик).

Римляни користувалися одиницею довжини, яка становить тисячу кроків (1.5 км) для вимірювання великих відстаней. Це було вигадано древніми англійцями разом з його назвою (лат. *millia passuum*, англ. *mile* – миля)

Римські купці, а також воїни у плоскодонних судах переправлялися через річки та моря. Такий вид судна був запозичений древніми англійцями і назва ця увійшла до англійської мови: лат. *ponto* – плоскодонне судно, англ. *punt* – човен плоскодонка.

До першого шару запозичених лексичних одиниць відносять також слова, запозичені англо-саксами трохи пізніше, вже на Британських островах. Ці слова мають відношення в основному до будівельної техніки стародавніх римлян, сліди якої англосакси знайшли в Британії.

Другий шар.

Другий прошарок запозичених лексичних одиниць в англійську мову пов'язаний з Християнством, що було принесено римськими проповідниками, що звернули язичників англо-саксів у нову віру. Латинська мова була мовою церковної служби, тому в давньоримську мову проникло багато латинських слів, які стосуються релігії. Велика кількість таких слів не були споконвічно латинськими, а потрапили в латинську мову з грецької через те, що християнство зародилося у східній частині Римської імперії. Книги з християнським змістом були перекладені латинською. Наведемо приклад таких слів, що стосуються цього періоду: лат. *presbyter*, англ. *priest* – священник; лат. *scrinium*, англ. *shrine* - священна гробниця (Лещева, 2001, с. 179).

Прийняття даної віри та діяльність проповідників мали великий вплив на культуру англо-саксів загалом. Було також введено латинську абетку. Відбулася поява монастирських шкіл, літературних творів латинською мовою і т.д. Було запозичено багато слів, що говорить про розширення кругозору англо-саксів.

Третій шар.

Епоха Відродження, якій характерний величезний розвиток мистецтва, літератури, швидкий розвиток нової техніки та науки, винахід друкарства, великі географічні відкриття, успіх матеріалістичної філософії у боротьбі проти церковних догматів та засилля церкви, прийшла на зміну Середньовіччю.

Третьому прошарку запозичень з латинської характерно те, що слова потрапляли в мову письмовим шляхом через літературу, наукові твори, що сприяло максимальному проникненню латинської форми слова. Наприклад: *animal* – en français, c'est « animal »; *formula* – en français, c'est « formule »; *inertia* – en français, c'est « inertie ».

Запозичені слова з латинської мови епохи Відродження поділяються на прямі, тобто взяті прямо з латинської мови та на непрямі, що потрапили до англійського вокабуляру через французьку мову. Визначення точного джерела запозичення

певних слів немає особливого значення, адже у кінцевому рахунку, ці слова латинського походження.

Велика кількість запозичень з латинської мови належать до інтернаціоналізмів, тобто міжнародної лексики, повторюються у мовах багатьох народів, об'єднаних між собою спільними рисами культурного розвитку.

2.4 Запозичення з німецької мови

Масове запозичення німецьких слів в англійську мову почалося лише в другій половині XVIII ст. Тоді ж, у XVIII ст., стали запозичуватися в англійську наукові терміни. Цей процес продовжився у XIX та XX ст. Це назви мінералів, металів, терміни з галузі біології та генетики, математики та військової справи, музики та літератури, психології та філософії.

Якщо до XIX століття можна було говорити про запозичення німецьких слів тільки в британський варіант англійської мови, то вже в XIX столітті починається новий період запозичення германізмів в американський варіант англійської мови, що пов'язаний з важливою роллю німецької мови в США. В кількох штатах США проживає багато емігрантів з Німеччини, найбільша кількість була зафіксована в 1910 році і склала 9 мільйонів осіб. Нині близько 2,75 мільйонів американців використовують німецьку мову для спілкування. За загальною кількістю носіїв німецької мови, США посідають п'яте місце у світі.

Для XX ст. характерні мовні контакти, що встановилися внаслідок союзницьких чи ворожих відносин між носіями німецької та англійської мов, у ході політичних та економічних зв'язків між народами. Період 30-40-х років. XX ст. - Епоха військово-політичного панування Німеччини на світовій арені. З'явилася нова ідеологія та нові реалії та відповідно нові поняття та терміни, що не могло не позначитися в німецькій мові. Слова-реалії, що виражають настанови фашистської ідеології, були запозичені у всі найбільші європейські мови.

Події у Німеччині спричинив появу цілої низки нових понять у суспільно-політичному житті країни. Насамперед це найменування посад: *führer* (фюрер, вождь), *gauleiter* (гауляйтер, губернатор області), *sturmmann* (ефрейтор) та ін., а також слова та висловлювання, що відображають основні реалії фашистського режиму: *Gestapo* (гестапо), *Luftwaffe* (люфтвафф-фе, німецька авіація періоду фашистської диктатури), *Wehrmacht* (німецькі збройні сили періоду Другої світової війни), *bunker* (бомбопритулок), *heil!* (фашистське вітання), та ін (Реутовіч, 2002, с. 119). Німецькі запозичення в англійській мові асимілюються графічно, і всі іменники пишуться з малої літери, тоді як у німецькій вони пишуться з великою. У цьому, зазвичай, зберігається споконвічна орфографія запозиченого слова (наприклад, слово *kapellmeister*), але часто змінюється його вимова, тобто слово читається за правилами запозичення мови (слово *strudel* в англійській мові вимовляється по-іншому, ніж у німецькій).

Слід зазначити, що німецькі слова, запозичені в англійську в період фашистської диктатури, в даний час сприймаються як історизми, що відбивають політичні події на той час. Багато хто з них став інтернаціоналізмом і з'явився в інших мовах світу. Даному політичному періоду присвячено низку книг, в яких ми можемо побачити ті самі запозичення.

Найбільшу групу німецьких запозичень становлять слова термінологічного характеру. Насамперед, це терміни з галузі природничих наук. Значний вплив німецької мови помітний у галузі мінералогії та геології (*quartz* “кварц”, *gangue* “порода”, *feldspar* “польовий шпат”, *wolfram* “вольфрам”, *kobold* “кобальт”), музики (*leitmotif* “лейтмотив”, *kapellmeister*) “капельмейстер”, *waltz* “вальс”, *zither* “цитра”, *yodel* “йодль, спів на тірольський лад”, *minnesinger* “мінізінгер”), літератури (*bildungsroman* “роман виховання”, *Sturm und Drang* “Буря і Натиск”, *zeitgeist* “дух часу”, *märchen* “казка”), історії (*führer*, *diktat*, *gestapo*, *nazi* “фашистський”), лінгвістики (*umlaut*, *ablaut*, *schwa* “нейтральна голосна”), філософії (*über- mensch* “надлюдина”, *weltschmerz* “світова скорбота”, *weltan- schauung* “світогляд”) та

психології (gestalt, zeitgeber “датчик часу”) (Реутовіч, 2002, с. 120). Цей факт можна пояснити величезним значенням для Англії німецької науки, філософії, музики та техніки, а також все зростаючим рівнем та престижем німецької науки.

Другу за величиною групу складає військова лексика, інтенсивність запозичення якої залишалася найвищою протягом 30—50-х років. XX ст., що пояснюється пануванням фашистського режиму, який сприяв появі величезної кількості реалій і таким чином вплинув на лексичний фонд англійської мови. З 50-х років ми спостерігаємо деяке ослаблення кількості запозичень у цій групі, зумовлене колосальними змінами на міжнародній арені.

Запозичення з німецької мови до англійської тематично різноманітні, що свідчить про тісні контакти країн-носіїв цих мов у багатьох сферах.

У ході дослідження було здійснено спробу визначити роль і місце німецьких запозичень у лексичній системі сучасної англійської мови. Аналіз запозичень дозволяє зробити висновок, що деякі німецькі запозичення міцно закріпилися в системі англійської мови та фіксуються навіть навчальними словниками. Інші запозичення відносять до історизмів, та його вживання зумовлено необхідністю найменування тієї чи іншої явища минулого. Невелика кількість германізмів настільки асимільована англійською мовою, що більше не усвідомлюється носіями мови як запозичення з німецької мови (kindergarten “дитячий садок”, abseil “спускатися на канаті”).

ВИСНОВКИ

Отже, запозичені слова – це слова, взяті з однієї мови, а потім включені до словника іншої мови. Запозичення полегшують спілкування, а також часто мають психосоціальне навантаження у вигляді конотацій, яких немає в складі рецептивної мови. Запозичення в мові є одним із найбільш важливих факторів розвитку, процес запозичення є основою мовної діяльності.

Причини запозиченої лексики можуть бути різними: потреба назвати предмет чи явище, оскільки в певній мові немає вказаного явища або через неточність наявної назви; вираз значення не має відповідної одиниці в рецептивній мові. Також міжнародні відносини, процес глобалізації зумовлюють появу міжнародної лексики.

Розрізняють повністю асимільовані, частково асимільовані та не асимільовані запозичення за ступенем асимільованості запозичень. Також запозичення класифікують за джерелом запозичення. В англійській мові можна знайти в основному лексичні елементи з суто германської та цілком найдавнішої індоєвропейської мовної спільноти, а також лексичні елементи, що є результатом генерування англійських слів. У словниковий склад сучасної англійської мови входять також слова, запозичені з інших мов. Найважливішими джерелами стали латинська, німецька, французька та скандинавські мови.

Англійська лексика змінювалася і розширювалася протягом століть і тепер має велику кількість слів у своєму складі. Однак, незважаючи на це, англійська мова не втратила своєї самобутності і залишилася мовою з усіма характерними рисами, притаманними їй протягом її розвитку. Зміни, які вона зазнала у зв'язку із запозиченнями, лише збагатили словниковий склад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акуленко В.В. Українська мова в європейському контексті (проблеми розвитку мовленнєвої комунікації) // Мовознавство. 1998. №2-3. С. 94-95.
2. Акуленко В.В. Запитання інтернаціонального Словниковий складу. Харків: 2001, 203с.
3. Ажнюк Б. М. Англізми в сучасній українській, російській і чеській мовах. Мовознавство. 2008. № 2–3. С. 190–207.
4. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові : етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 – українська мова. Х., 2005. 20 с.
5. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. – К.: Нова Книга, 2004. – 248 с.
6. Жабко К.О. Запозичення як процес взаємовпливу мов (на матеріалі новогрецької мови) // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2015. № 51. С. 197–199.
7. Зацний Ю. А. Мова і суспільство. Збагачення словникового складу англійської мови. - Запоріжжя, 2001.
8. Зацний Ю. А. «Внутрішні» запозичення сучасної англійської мови. Вісник СумДУ. –2006.
9. Зацний Ю.А. Іншомовні запозичення як засоби поповнення інноваційного словникового фонду сучасної англійської мови: [монографія] / Зацний Юрій Андрійович. – Запоріжжя «Запорізький національний університет», 2009.
10. Клімзо Б.М. Роль перекладача в побудові еквівалентів для запозичених іншомовних термінів / Б.М. Клімзо – 2006.

11. Міщенко А.Л. Лінгвістика фахових мов та сучасна модель науково-технічного перекладу: монографія / Алла Леонідівна Міщенко. Вінниця: Вид-во Нова книга, 2013. 448 с.
12. Мостовий І. М. Лексикологія англійської мови. Харків: Основи, 1993.
13. Ніколенко А.Г. Лексикологія англійської мови. Нова книга, 2007.
14. Овадюк О.В. Запозичення, як засіб збагачення англійської мови. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія, Педагогіка, Психологія. Вип. 27: 36. наук. пр. Київ: “Віпол”, 2013.
15. Шамаєва Ю.Ю. Лексикологія англійської мови: Конспект лекцій (із завданнями) / - Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010.
16. Baugh A.C. Cable T. History of the English Language/ A. C. Baugh. – L.: Routledge, 2002.
17. Brown M.P. A Guide to Western Historical Scripts from Antiquity to 1600. L.: University of Toronto Press, Scholarly Publishing Division, 2002. 138 p.
18. Gneuss H. Anglicaе linguae interpretatio: Language Contact, Lexical Borrowing and Glossing in Anglo-Saxon England // Proceedings of the British Academy. 1993. P. 107–148.
19. Hogg R. An introduction to Old English. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2002. 163 p.
20. Jespersen O. Growth and Structure of the English Language. Leipzig: B.G. Teubner; New York, G.E. Stechert & Co, 1935. 278 p.
21. Lehmann W.P. Proto-Indo-European Syntax. Austin: University of Texas, 1974. 289 p.
22. Nickel G. Die Expanded Form im Altenglischen: Vorkommen, Funktion und Herkunft der Umschreibung *beon/ wesan* + Partizip Prasens. Neumünster: Wachholtz, Neumiinster, 1966. 400 p
23. Piltz A. The World of Medieval Learning. Oxford: Blackwell, 1981. 299 p.

24. Singh I. The history of English. L.: Hodder education, 2005. 226 p.
25. The Cambridge History of the English Language. [edit. by R.M. Hogg].
Cambridge: Cambridge University press,1992. 640 p.